

De notaris wacht op antwoord

Een kandidaat-notaris die de ambitie heeft om notaris te worden, moet beschikken over een gezonde dosis geduld. Behalve het jarenlange voortraject moeten de kandidaten rekening houden met een benoemingsprocedure van soms ruim een jaar. Veel notarissen die het traject hebben doorlopen, vragen zich dan ook af of dat nou niet sneller had gekund.

TEKST Martijn Rip | BEELD Truus van Gog

Niet alleen Helma Bokhorst zat in onzekerheid, ook haar collega's bij B&L Notarissen in Broek op Langedijk. Zij zou een andere notaris van het kantoor opvolgen, maar de kans bestond natuurlijk dat zij de procedure niet zou doorkomen. En dat zou misschien ook het ontslag van het personeel betekenen. Uiteindelijk is alles goed gekomen, maar zij en haar collega's zaten wel ruim een jaar lang in spanning. 'Vooral voor de buitenwereld is het vreemd', vertelt Bokhorst. 'Je bent lang kandidaat-notaris geweest, je hebt vaak waargenomen, maar toch duurt het zo lang voordat wordt besloten of je iemand wel of niet mag

opvolgen.' En zij is niet de enige die de procedure lang vindt duren, zo bleek in januari tijdens de jaarlijkse bijeenkomst voor pas benoemde (toegevoegd) notarissen bij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). De een vond de hele procedure nogal bureaucratisch aanvoelen, de ander baalde van de slechte communicatie gedurende het proces. Wat ook niet altijd op evenveel begrip kon rekenen: het moeten inleveren van papieren documenten in viervoud.

HOUDBAARHEIDSDATUM

De grootste ergernis is echter de lange wachttijd na het inleveren van het ondernemingsplan bij de Commissie voor Deskundigen (CvD). Ook bij Bokhorst bleef het lang stil. 'Maar dat kwam van twee kanten. Als ik zelf

had gebeld, had ik misschien meer informatie gekregen. Ik kreeg een ontvangstbevestiging en vijf maanden later een akkoord. Je kunt in die tijd niet verder.'

De beperkte 'houdbaarheidsdatum' van sommige benodigde documenten levert ook problemen op. 'De persoonstest verliest na zes maanden zijn geldigheid. Het is duur om die opnieuw te doen, dus hoopte ik dat alles snel genoeg ging. Ook de Verklaring Omtrent het Gedrag heeft een beperkte geldigheid. Daarom moet alles compacter', vindt Bokhorst.

ONDERNEMINGSPLAN

Een ander punt van kritiek is dat notarissen nauwelijks feedback krijgen op hun goedgekeurde ondernemingsplan. 'Ik had verwacht dat er meer sturing zou zijn wat betreft het ondernemerschap', kijkt Wesley Harris, werkzaam bij NVA Notaris, terug. 'Ik heb niet veel op mijn ondernemingsplan terug gehoord. Er zijn ook geen kritische vragen gesteld. Ik kreeg alleen een briefje dat ze geen bezwaren hadden. Het duurde bovendien erg

‘De procedure moet terug naar de tekentafel’

lang voordat er antwoord kwam.’

Ook Paul Kok (Lingewaerd Notarissen te Huissen) kreeg geen enkele terugkoppeling op zijn ondernemingsplan. ‘Ik vraag me ook af hoe goed ernaar wordt gekeken. Ik weet van iemand waarbij de cijfermatige onderbouwing niet aansloot bij het ondernemingsplan. Toch werd dat plan goedgekeurd.’ Wiebe Dijkstra (Hekkelman te Nijmegen) zou het liefst zien dat iemand echt in de cijfers duikt en vraagt hoe de notaris in spé het een en ander voor zich ziet. ‘Dat zou veel beter zijn. Of een contactmoment met het Bureau Financieel Toezicht (BFT) of andere notarissen om het door te nemen, waarbij met name uitleg wordt gevraagd over de levensvatbaarheid van de onderneming.’

‘Er zijn richtlijnen wat je allemaal in het ondernemingsplan moet opnemen en welke bijlagen je moet voegen’, vervolgt Kok. ‘Er staat informatie in die het BFT al heeft’, vult Dijkstra aan.

‘Zoals de jaarrekening van het kantoor. Het is dan ook een enorm pakket, vuistdik. Onze vraag is, wat is daar zinvol aan?’

Beide notarissen hebben het idee dat wat betreft het ondernemingsplan vooral met een afvinklijst wordt gewerkt, waarna het plan wordt goedgekeurd als alle onderdelen erin staan. ‘Maar het maakt heel wat uit of het gaat om een eenmanskantoor, een kantoor op de Zuidas of een middelgroot kantoor’, stelt Dijkstra vast. ‘Iedereen wordt nu over een kam geschoren.’ Kok komt tot dezelfde conclusie. ‘Kijk naar de goodwill, dat wat je moet betalen voor het bedrijf *an sich*, de naamsbekendheid. Een eenmanszaak heeft veel minder goodwill dan een bedrijf als Hekkelman. Bij een eenmanszaak is de goodwill voor een groot deel persoonsgebonden. Het is raar dat dit op dezelfde manier wordt berekend en dat dezelfde richtlijnen gelden voor alle soorten notariskantoren. Het is te gek voor woorden

dat dit niet individueel wordt gezien.’ Hij zou daarom graag zien dat er meer transparantie is over wat er door de commissie wordt bekeken.

NOSTRADAMUS

‘En ik ben Nostradamus niet’, vervolgt Kok. ‘Ik moet een vijfjarige prognose van de financiën inleveren. En dat per kwartaal uitsplitsen. Ook privé. Ik pak soms nog weleens mijn prognose erbij. Ik ben benoemd in 2014, in de crisis. Toen lieten we vastgoed links liggen. Stijging zochten we op andere vlakken. Nu zie je dat ook het vastgoed stijgt. Een prognose maken is prima en nuttig, maar niet per kwartaal voor vijf jaar.’

Over de persoonstoets zijn ze allebei positief. ‘Die is buitengewoon nuttig’, vervolgt Dijkstra. ‘Je krijgt dilemma’s voorgelegd die uitgebreid worden behandeld. Dat was ook leuk om te doen.’ Kok pleit er voor om de toets naar voren te halen. ‘Als blijkt dat je een ruggengraat van rubber hebt, dan is dat jammer. Dan moeten

ze zeggen, het plan zag er goed uit, maar notaris worden zou ik niet doen.' Bokhorst komt met hetzelfde voorstel. 'Als je niet slaagt voor de persoonstest, hoef je ook niet verder te gaan met een ondernemingsplan.' Daarnaast vindt Kok het apart dat, als iemand niet slaagt voor de test, deze nogmaals mag worden gedaan. 'Ze moeten een hardere lijn trekken als er twijfels zijn of iemand wel stevig genoeg in zijn schoenen staat.' Geen hertest dus.

LACHWEKKEND

De laatste horde die kandidaat-notarissen moeten nemen is het gesprek bij de Commissie Toegang Notariaat (CTN). Volgens Dijkstra is die niet meer van deze tijd. 'Een commissie die je nog eens gaat ondervragen of je integer bent', kijkt Kok terug. 'De relevantie van de vragen vond ik nagenoeg lachwekkend en gevoelsmatig word je als een schooljongetje neergezet.' Voor Dijkstra voelde het als een verhoor. 'Het heeft twintig minuten geduurd. Toen ik buitenkwam dacht ik: "Wat heb ik nou meegemaakt?"'

NIEUWE OPZET

Dijkstra en Kok pleiten alles bij elkaar genomen voor een nieuwe opzet van de benoemingsprocedure. Kok: 'Het proces kan een stuk eenvoudiger, sneller en efficiënter. Een jaar is veel te lang. Daarbij moet het doel van de procedure goed voor ogen worden gehouden: wat willen we hiermee bereiken? Zorg bijvoorbeeld naar aanleiding van het ondernemingsplan en de financiële onderbouwing voor een vragenvuur door een goede accountant die gespecialiseerd is in notariskantoren en notarissen met een voorliefde voor cijfers. Dan moet de notaris in spé zelf kunnen onderbouwen waarom hij of zij zal slagen.' Daarom komen zij met de aanbeveling om het ondernemingsplan en de cijfers die dit plan onderbouwen te toetsen in een gesprek met deze specialisten. 'En het is goed om de kandidaten een spiegel te laten voorhouden door collega-notarissen', vult Dijkstra aan. 'De procedure moet terug naar de tekentafel. Wij stellen ons bij deze beschikbaar om over een nieuw benoemingstraject na te denken. Hoe moet het dan wel? Het zou mogelijk

*'Ik ben
Nostradamus
niet'*

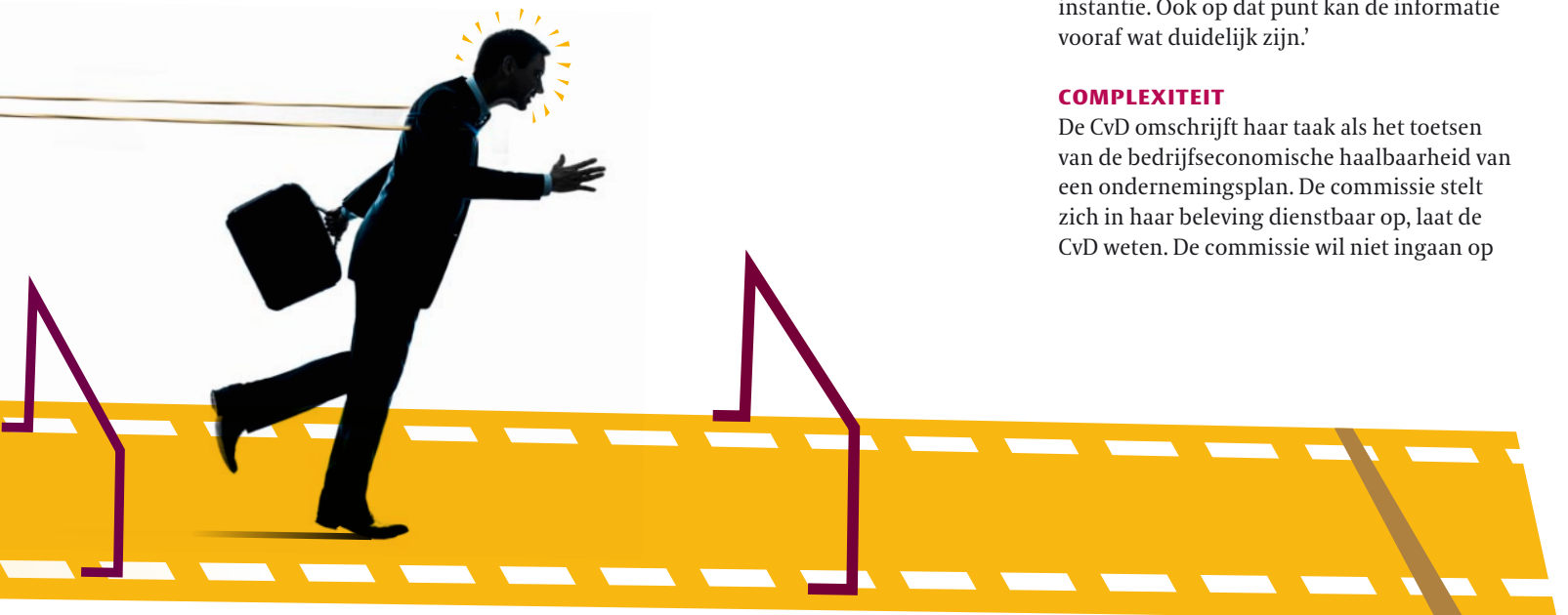
moeten zijn om binnen een halfjaar met de procedure klaar te zijn. Je moet er een deadline voor stellen.'

Harris ziet het liefst dat de beide commissies worden samengevoegd. 'Je krijgt dan een breder en langer gesprek. En het lijkt mij verstandig om te spreken met mensen die verstand hebben van het opzetten van een bedrijf'.

Voor veel notarissen is het bovendien nu niet helder welke instantie waarvoor precies verantwoordelijk is. 'Ik moet alle stukken aan de KNB toezenden en ook betalen aan de KNB. Maar die organisatie bemoeit zich kennelijk niet met de procedure', reageert Bokhorst. 'Als je gedurende de procedure belt naar een betrokken instantie, word je doorverwezen naar de KNB. Vervolgens word je door de KNB weer doorverwezen naar de betreffende instantie. Ook op dat punt kan de informatie vooraf wat duidelijk zijn.'

COMPLEXITEIT

De CvD omschrijft haar taak als het toetsen van de bedrijfseconomische haalbaarheid van een ondernemingsplan. De commissie stelt zich in haar beleving dienstbaar op, laat de CvD weten. De commissie wil niet ingaan op

specifieke gevallen, maar reageert in algemene zin. In plaats van het geven van een negatief advies wordt de indiener in de gelegenheid gesteld om het ondernemingsplan aan te vullen als het ondernemersplan onvolledig is. In 79 procent van de gevallen stelt de CvD inhoudelijke vragen naar aanleiding van een ondernemingsplan omdat bepaalde zaken onduidelijk zijn of verzoekt de commissie de indiener om bepaalde zaken aan te passen. Hierbij kan gedacht worden aan de hoogte of de berekening van de goodwill, de koopovereenkomst van de aandelen, de kostenstructuur binnen de resultatenprognose of de zeggenschap binnen de samenwerkingsovereenkomst. Mede afhankelijk van de voortvarendheid waarmee de indiener dit oppakt komt het voor dat een indiener uitstel moet aanvragen voor de behandeling van zijn ondernemingsplan omdat het niet binnen drie maanden kan worden afgewikkeld. Verder valt het de CvD op dat de complexiteit van de ondernemingsplannen toeneemt. Denk aan notariskantoren in combinatie met diensten-bv's of samenwerkingsverbanden met andere professionals die zich richten op een specifieke markt, maar ook aan complexe structuren en financiële afspraken tussen notariële compagnons onderling. Op de vraag of, en zo ja hoe, de benoemingsprocedure verbeterd moet worden, gaat de commissie niet in.

BUREAUCRATIE

Josien Spanjaart, secretaris van de CTN en werkzaam bij de KNB, herkent de geuite bezwaren. Zij krijgt dit ook terug van kandidaten. 'Het is jammer dat een dergelijk belangrijk benoemingstraject wordt overschaduwd door bureaucratie en dat kandidaten in onzekerheid moeten afwachten. Het is vooral het traject bij de CvD waar de vertraging kennelijk ontstaat. Helaas hebben de CTN noch de KNB daar invloed op. Zowel de CvD als de CTN zijn door het ministerie van Justitie en Veiligheid ingestelde onafhankelijke commissies die losstaan van BFT en KNB.' Spanjaart is het ermee eens dat de werkwijze efficiënter en minder tijdrovend zou moeten verlopen.

'Daarom kunnen vanaf 1 april 2018 de vereiste stukken digitaal en in enkelvoud bij het secretariaat van de CTN aangeleverd worden. Alle stukken die de KNB, waar het secretariaat is gevestigd, reeds in bezit heeft, hoeven niet nogmaals aangeleverd te worden.'

ROTTE APPELS

Over het nut en de noodzaak van de benoemingsprocedure bestaat onder notarissen geen twijfel. De rotte appels moeten er uitgehaald worden. Bovendien blijkt het traject de kandidaten aan het denken te zetten volgens Spanjaart. 'Al bij het schrijven van het ondernemingsplan word je verplicht je te verdiepen in de cijfers van het kantoor, in de structuur, in de werkwijze, in de processen, het personeel en het bestaansrecht.'

De lastige combinatie tussen ondernemer en ambtenaar leidt in de praktijk vaak tot moeilijke dilemma's en soms tot vervelende problemen. 'Dit spanningsveld moet je wel aankunnen. In het gesprek met de CTN dat volgt op het positieve advies bij de CvD, wordt

daar nog dieper op ingegaan. Vaak komen onderwerpen aan de orde waarin de kernwaarden van de notaris getoetst worden. Voorafgaand aan het gesprek en het afleggen van de persoonstoets heeft de kandidaat zich over dergelijke onderwerpen moeten buigen. Dit wordt als leerzaam en nuttig ervaren. Er ontstaat bewustwording.'

SAMENVOEGING

Spanjaart is ook van mening dat de samenvoeging van de beide commissies een hele goede zaak zou zijn. 'De gesprekken hierover zijn in 2017 ook veelvuldig gevoerd en in een vervolgd stadium. Helaas heeft het ministerie deze stap uiteindelijk niet durven zetten, omdat zij bang was dat het wetsvoorstel waarin ook het Kwaliteitsfonds is opgenomen, hierdoor mogelijk risico zou kunnen lopen. De samenvoeging had volgens het ministerie meer voeten in aarde dan van tevoren gedacht. Maar de plannen om samen te gaan, zijn onverminderd aanwezig.' ■

DE BENOEMINGSPROCEDURE:

- De kandidaat-notaris stelt een ondernemingsplan op, stuurt dit met alle vereiste bijlagen naar de Commissie van Deskundigen (CvD) en wacht een positief advies af. Op grond van de bepalingen uit het *besluit ondernemingsplan notaris* geeft de CvD binnen drie maanden na datum van ontvangst een advies af.
- De kandidaat-notaris kan ondertussen een persoonstoets laten afnemen bij psychologisch adviesbureau LTP.
- De kandidaat-notaris verzendt alle benodigde stukken (onder meer de afgelegde persoonstoets, het ondernemingsplan, een positief advies van de CvD en een VOG) aan de Commissie Toegang Notariaat (CTN). Dit gaat vergezeld van een verzoek tot benoeming gericht aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.
- Op grond van de *Wet op het notarisambt* (Wna) en het *reglement werkwijze CTN* brengt de CTN binnen 3 maanden na ontvangst van de vereiste stukken een advies uit aan het ministerie. In die drie maanden vindt er een gesprek plaats tussen CTN en de kandidaat. In het advies wordt door de CTN uitvoerig aandacht besteed aan de benodigde kwaliteiten voor een notaris en worden mogelijke zorg- en aandachtspunten geconstateerd.
- Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft maximaal twee maanden om het besluit met een handtekening van de Koning te bekrachtigen. Na ontvangst van het Koninklijk Besluit kan de kandidaat een datum voor de beëdiging bij de Kamer voor het notariaat in zijn of haar ring aanvragen.